

Déri Múzeum

4026 Debrecen, Déri tér 1.

Adószám: 15372356-2-09

Telefon: +36 (52) 322-207 • Fax: +36 (52) 417-560

E-mail: deri@derimuzeum.hu • Web: www.derimuzeum.hu

Szakmai beszámoló „A debreceni Déri Múzeum Évkönyve 2018” megjelentetéséről

A Déri Múzeum támogatást nyert az NKA Közgyűjteményi Kollégiumától (Pályázati azonosító: 204188/00489) a múzeum évkönyve megjelentetésére.

A debreceni Déri Múzeum idei évkönyve a hagyományokhoz híven vegyes tematikájú. A múzeum gyűjteményéhez vagy a város történetéhez kapcsolódó írások révén többféle múzeumi szakág jelenik meg. Fontosnak tartjuk, hogy a tanulmányok mellett a szakmai, gyűjteményi és kiállítási tevékenységünkre is reflektáljunk, ami egyrészt azért fontos, mert így a nagyközönség beléláthat a múzeum kiállításokon túli tevékenységébe, másrészt nő a munkatársak tudatossága. A tanulmányokat angol nyelvű rezümék kísérik, melyek segíthetik a nemzetközi tudományos életben való megjelenést.

A kötetből valamennyi megyei hatókörű városi múzeum és könyvtár, valamint a Déri Múzeum partnerintézményei kapnak példányt.

Az évkönyv tartalma a következő (Szerkesztette: Lakner Lajos)

Régészet

A Déri Múzeum Régészeti Tárának ásatási tevékenysége 2011-2013-ben

Művelődéstörténet

Bényei Miklós: Érszobrot Kossuth Lajosnak! A debreceni Kossuth-szobor ötlete és a gyűjtés kezdete, Források

Lovas Márton Levente: Múzeum és mecenatúra. Emlékezés a Pro Museo Déri kitüntetettjére, Maklári Tibor ásványgyűjtőre

Szabó Anna Viola: Fotónyomozás, avagy a meg (nem) talált fényképész

Természettudomány

Mező Szilveszter: Két kisebb növénygyűjtemény a Déri Múzeum herbáriumában

Déri Múzeum

4026 Debrecen, Déri tér 1.

Adószám: 15372356-2-09

Telefon: +36 (52) 322-207 • Fax: +36 (52) 417-560

E-mail: deri@derimuzeum.hu • Web: www.derimuzeum.hu

Novák Tibor József: Hortobágy jellegzetesebb növényei

Művészettörténet

Martos Gábor: „Minden ecsetvonását őrizze meg”. Egy soha nem hallott „debreceni” festő: Hiripi Gyula

Irodalomtörténet

Bakó Endre: Közelítések Szabó Magdához

Kerekes-Bíró Éva: A katonaság, a fogság és az újrakezdés évei Julow Viktor életében

Muzeológia, múzeumtörténet

Kovács József Dénes: Kincs, ami nincs? Sőregi János feljegyzései a Déri Múzeum II. világháborúban eltűnt műtárgyairól

Lakner Lajos: Egy különleges család: a Dériek. Adalékok a Déri család történetéhez

A Déri Múzeum időszaki kiállításai

Bethlen Gábor fejedelem, Debrecen patrónusa (Krankovics Ilona)

„De Ielkern Isten megnyitá” - a köztünk élő Arany János (Kerekes-Bíró Éva)

Irodalmi témájú időszaki kiállítások múzeumpedagógiai hasznosítása (Aranyi Fruzsina)

Megnyitó a Déri Múzeum 2017 dec. 19-i „De Ielkern Isten megnyitá” (A köztünk élő Arany János) című kiállításán (Imre László)

A hit megtartó ereje - Emlékezés a reformáció 500 éves évfordulójára. Erdély és Debrecen (Krankovics Ilona)

Nihon Ningjó - Játék és rítus. Japán babakiállítás (Kovács József Dénes)

Ethno-graphica – Népviseletek és viseletábrázolások a debreceni Déri Múzeum gyűjteményéből (Magyari Márta)

Gyűjteményi munka

Gyűjteményi munka, gyarapodás a Fotótárban (Szabó Anna Viola)

A természetrajzi gyűjtemény 2017. évi munkájáról (Mező Szilveszter)

Erdő és múzeum (Mező Szilveszter)

Déri Múzeum

4026 Debrecen, Déri tér 1.

Adószám: 15372356-2-09

Telefon: +36 (52) 322-207 • Fax: +36 (52) 417-560

E-mail: deri@derimuzeum.hu • Web: www.derimuzeum.hu

A Csokonai-síremlék koszorúzásakor elhangzott beszéd (Lakner Lajos)

1956 óta. Vásárhelyi Pákozdy Ferenc könyve elé (Szirák Péter)

Birkásné Vincze Rita: A Déri Múzeum munkatársainak bibliográfiája 2017

Rezümék

Mező Szilveszter: Két kisebb növénygyűjtemény a Déri Múzeum herbáriumában

A dolgozat muzeológus szerzője két kisebb növénygyűjteményt ismertet a debreceni Déri Múzeum Természetrajzi és Környezetismereti Gyűjteményéből. Az egyiket egy biológia szakos főiskolai hallgató, Oravecz Attila készítette 1980-ban, a másikat pedig Nagy Ilona biológia szakos tanárnő és Lovas Márton Levente természettudományos muzeológus segítségével a hajdúnánási Állat- és Természetvédő Tábor diákjai állították össze 1989-ben. Az Oravecz Herbáriumban elsősorban három északkelet-magyarországi megye (Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Borsod-Abaúj-Zemplén) területéről vannak szórványos botanikai adatok, de kisebb részben néhány kelet- és észak-szlovákiai gyűjtőhelyről is található szép megtartású préselvények. A begyűjtött növények 1 mappában és 96 herbáriumi lapon lettek elhelyezve. A preparátumok kitűnő állapota és a lapok esztétikus kialakítása a kutatási lehetőségek mellett a gyűjtemény kiállítási célokra történő felhasználását is lehetővé teszi.

A hajdúnánási Állat- és Természetvédő Tábor herbáriumában olyan növények ismerhetők fel, amelyek az észak-hajdúsági település közigazgatási határában fordulnak elő. A gyűjtemény darabjai 1 mappában, 53 lapon találhatóak. A herbáriumban található növényeket 1989. augusztus 5. és 14. között a nyári HEROSZ-tábor általános iskolás tanulói gyűjtötték. A felső tagozatos gyerekek által készített diákherbárium csupán szerény ízelítőt ad Hajdúnánás és környéke növényvilágából, ezért jelentősége inkább csak a Déri Múzeum egykori Természettudományi Osztálya és a megyei természetvédelmi táborok évtizedes kapcsolattörténete szempontjából van. Készítése egyszerű oktatási célokat szolgált, ezért utólagos felhasználása is főként ezen a területen, a természetrajzi múzeumpedagógia keretein belül képzelhető el a jövőben.

Lovas Márton Levente: Múzeum és mecénatúra. Emlékezés a Pro Museo Déri kitüntetésére, Maklári Tibor ásványgyűjtőre

A dolgozat nyugalmazott muzeológus szerzője vázlatosan bemutatja a gyűjtemények kialakulását és a gyűjtési tevékenység fejlődését, kiemelten foglalkozva a múzeumi mecenatúra szerepével és jelentőségével. Írásában röviden szól a nagy európai múzeumok létrejöttéről, szerepük változásáról és azokról a hatásokról, melyeket a kisebb országok múzeumaira gyakoroltak. A tanulmány második részében a debreceni egyházi és közgyűjtemények viszonyát elemzi, kiemelten a Déri Múzeum és jogelődje, a debreceni Városi Múzeum mecenatúrája kapcsán. A huszadik század második felében is szerepet játszott a mecenatúra a Déri Múzeum gyűjteményeinek fejlődésében, ami a természettudományi gyűjtemény esetében főként ásványok adományozásában nyilvánult meg. Az ásványgyűjtő kör egyik jeles tagja, Maklári Tibor (1928–1996) 1996-ban 34 darab értékes ásványt és ásványtársulást ajándékozott a Déri Múzeum természettudományi osztályának, amiért a múzeum vezetése a Pro Museo Déri emlékéremmel tüntette ki. Ez a nemes felajánlás indította a szerzőt arra, hogy a múzeumi mecenatúra történetét és Maklári Tibor donációját múzeum évkönyv-dolgozat formájában bemutassa.

Martos Gábor: „Minden ecsetvonását őrizze meg”. Egy soha nem hallott „debreceni” festő: Hiripi Gyula

Előbb Aba-Novák Vilmos, az ő halála után egy fél évig Szőnyi István, végül Kontuly Béla tanította a Képzőművészeti Főiskolán, ahol rögtön a végzése után ott is maradt – talán – Szőnyi mellett; van festménye a Nemzeti Galéria és a Nemzeti Múzeum gyűjteményében is, mégis akárkit kérdeztem a szakmából, senki még csak a nevét sem hallotta soha. Persze az is igaz: 2017 februárjában már hetven éve volt, hogy meghalt, egy ostoba balesetben, huszonkilenc évesen. Hagyatékában megmaradt munkáinak egy része most itt először kerül a nyilvánosság elé.

Hiripi Gyula most előkerült festményeit nézve szinte mindenkinek azonnal szemet szúrhat a hasonlóság első főiskolai mestere, Aba-Novák Vilmos, illetve talán még inkább Szőnyi István bizonyos munkáival. Mind a Nemzeti Galéria munkatársában, mind az egyik legnagyobb hazai aukciósház vezetőjében – egymástól függetlenül – felmerült Hiripi Gyula képei láttán: vajon nem kerülhetett-e az elmúlt években műkereskedelmi forgalomba akár egyikük, akár másikuk neve alatt az eszerint egy időben vitathatatlanul első mestere, illetve az őt ugyan nem – vagy csak egy féleven át – tanító főiskolai tanár erőteljes hatása alatt alkotó ismeretlen tanítvány néhány munkája? Ha erre a kérdésre nem is tudhatjuk a választ, az biztos, hogy már csak ennek a lehetőségnek a jövőbeni kizárása miatt is érdemes, hogy a

szakma megismerje Hiripi Gyula életművének ma ismert részét, illetve hogy egyáltalán tudjon erről a tragikusan rövid életű festőről.

Kerekes-Bíró Éva: A katonaság, a fogság és az újrakezdés évei Julow Viktor életében

Nehéz reális vagy hiteles képet adni Julow Viktor katona- és hadifogoly éveiről, semmit nem tudunk, arról, hogy milyen érzésekkel éli meg a hazaérkezése utáni beilleszkedést. Sejtteni, következtetni lehet csupán, és míg a kollégiumi években őszinte és kiforrott személyiséget látunk, ezekhez az évekhez a körülmények, a sorok közötti olvasás és a későbbi Julow-novellák adnak kapaszkodót. Talán akkor járunk legközelebb az igazsághoz, ha most, a szépirodalmat tekintjük elsődleges, hiteles forrásnak – dokumentumnak.

Julow Viktor novellái közül többnek témája kapcsolatos a háborúval, fogsággal, a megváltozott társadalmi és irodalmi viszonyokkal. A levest osztanak vagy Az Utolsó és az Első Tulajdon című novellában a hadifogolyként menetelő katonák „terheiről”, az embertelen körülményekről ír (lásd a Függelék első szövegét). A hazatérés várva várt pillanatát az elcsigázott, beteg és fáradt ember gyarlósága. Egy beszédes mondat a novella írójáról: letérdelne, de nem hajlik a térde (lásd a Függelék második szövegét). Életének itt bemutatott tíz évét az eddigi életrajzok érintőlegesen kezelték. Apró információdarabok, szinte zsákutcákba futó kutatások, néha elmosódott bélyegzők mutattak utat, vagy fordítottak a kutatás látószögén. Hiányos dokumentumok, vagy éppen terjengős levelek üzentek: melyekben hol a sorok között, hol a hiányban volt a megoldás, vagy az igazság. Julow Viktor gimnáziumi tanársága a tankönyvírás közben véget ért, a Kossuth Lajos Tudományegyetemen folytatta tanári pályáját, az irodalomtörténet tanszék adjunktusaként 1952 szeptemberétől. Megismerkedett későbbi feleségével, Mező Magdával, és élete újabb, reményteli időszaka következik.

Bényei Miklós: Érszobrot Kossuth Lajosnak! A debreceni Kossuth-szobor ötlete és a gyűjtés kezdete. Források

Egy magyarországi Kossuth-szobor gondolata már a nagy hazafi életének utolsó éveiben felvetődött. A budapesti Függetlenségi Kör helyiségében 1878. december elején helyezték el az első mellszobrot. Majd más hermákat is készítettek, illetve terveztek. Debrecenben először Kósa Barna (1861-1902) függetlenségi újságíró javasolta – a Debrecen című ellenzéki lap vezércikkében – Kossuth-szobor felállítását. A források révén megismerhetjük, hogy született meg a debreceni a Kossuth-szobor ötlete és hogyan kezdődött a gyűjtés.

Szabó Anna Viola: Fotónyomozás, avagy a meg (nem) talált fényképész

A Déri Múzeum Fotótárának raktárrendezése során egy jelöletlen, régi fotódobozban olyan, a XX. század elején készült apró üveglemezeket találtunk, amelyek a szokásos családi- és tájképek mellett egy cirkuszi előadás emlékét is megőrizték: Buffalo Bill Wild West Show-jának 1906-os debreceni előadásán készültek. A nem mindennapi lelet a fényképész személyének kiderítésére készített: a tanulmány ennek a nyomozásnak az eredményét mutatja be. A dobozban talált tájképek piktorialista stílusából kiindulva jutottunk el a felismerésig, hogy a képek készítője Perczel Miklós (1882-1969) (az 1849-es szabadságharcos tábornok, Perczel Mór rokona), aki a század eleji debreceni amatőr fényképészmozgalomhoz csatlakozva, Haranghy György, a nemzetközi hírű művészfényképező szárnyai alatt, fotóklubok tagjaként kezdte pályafutását. Az üveglemezek között talált tájképek első próbálkozásai lehettek, amelyekről később nagyításokat és kiállításon bemutatható guminyomatokat készíthetett. A világháború alatti néhány éves kitérővel, amikor a filmezés csábította és operatőri tanulmányokat folytatott, az 1920-as évek közepén kezdett ismét fényképezni, majd miután 1928-ban megházasodott, képzett fényképész feleségével elegáns portréműtermet nyitott Debrecenben. Közben visszatért eredeti szenvedélyéhez és a debreceni amatőr fényképészek élére állva, 1932-ben részt vett a (ma is működő) debreceni Fotoclub megalakításában, amelynek a háborúig aktív tagja, alelnöke és kiállítója volt. 1944-ben műterme bombatalálatot kapott, mindene megsemmisült, s a háború után, származása miatt, a megalakuló fényképészszövetkezetben sem dolgozhatott. Öregén, magányosan és csalódottan halt meg 1969-ben.

Perczel fényképészi munkássága szinte csak a fennmaradt, 1917 előtt készült negatívok alapján ítélni lehet meg (amelyekből szerencsére sokat átadott a múzeumnak); fotóklubos munkái, eredeti nagyításai csak a korabeli kritikák alapján rekonstruálhatók. A tanulmány a képek csekély mennyisége ellenére is megkísérli a fényképész indíttatását feltárni, de az összehasonlító elemzés révén sem sikerül önálló arculatát, művészi egyéniségét megragadni. Képei nem segítenek közelebb kerülni ahhoz, hogy a „művészi fényképezés” fél évszázadon át uralgó elvei, a „szép fénykép” készítésének megtanulható szabályai mennyiben és hogyan segítettek illetve akadályoztak egy önmagát a képek által kifejezni igyekvő amatőrt.

Kovács József Dénes: Kincs, ami nincs? Sőregi János feljegyzései a Déri Múzeum II. világháborúban eltűnt műtárgyairól

1950. március 28-án Sőregi Jánost, a Déri Múzeum egykori múzeumigazgatóját gyanúsítottként hallgatta ki a debreceni rendőrség. A gyanú: múzeumi tárgyak eltulajdonítása és értékesítése. Az ügy súlyát jelezte, hogy a feljelentés a magyar múzeumi szervezet egyik legmagasabb szintjéről, a Nemzeti Múzeumtól érkezett, az AVH pedig külön ügynököt bízott meg a múzeumigazgató megfigyelésével. A történet viszonylag hosszú időszakot ölel fel, kezdve a műtárgyak 1944-es kimenekítésével, egészen az ügy 1952-es lezárásáig.

Tanulmányomban a Déri Múzeumnak ezt az igen érdekes, ugyanakkor kevésbé ismert epizódját mutatom be Sőregi János feljegyzéseinek keresztül. Fontos hangsúlyozni, hogy személyes hangvételű visszaemlékezésekről van szó, így a szubjektív állítások olykor keveredhetnek az objektív tényekkel. Éppen ezért a szövegek elemzésénél kellő óvatossággal és kritikával szükséges eljárni. Lehetőség szerint célszerű megerősítést keresni a szerző legfontosabb állításaival kapcsolatban. Szerencsére Sőregi János arra törekedett, hogy legtöbb kijelentését írásos bizonyítékokkal igazolja, például hivatalos iratokkal és levelekkel. Számos kérdéses pontot én is igyekeztem további magyarázatokkal és korabeli dokumentumokkal alátámasztani. A történetnek azonban így is maradt néhány, egyelőre homályba burkolózó részlete, melyek teljes körű bemutatása és elemzése szétfeszítené jelen tanulmány kereteit, ezért azok további kutatást és külön publikációt igényelnek.

Lakner Lajos: Egy különleges család: a Dériek. Adalékok a Déri család történetéhez

Tanulmányom egyetlen célja, hogy az elmúlt majdnem négy év kutatásai alapján röviden bemutassam a Déri család és néhány tagjának történetét, amiből kiderül, hogy egy egészen rendkívüli családról van szó.

Az apa, Deutsch Moritz (? – Bécs, 187?) családja vélhetően a 19. század negyvenes éveiben telepedett le a Bácskában. Kezdetben birtokaik központjában éltek Bácsban, majd az 1850-es évek második felében átköltöztek Bajára, hogy a gyerekek tanulhassanak.

A család az 1873-ban Bécsbe költözött. A 19. század közepétől folyamatos volt a zsidóság bevándorlása Bécsbe, aminek fő oka, hogy 1867-től a törvény garantálta a zsidók polgári szabadságát. A lakhelyváltás másik oka a család elszegényedésében keresendő, ami minden bizonnyal összefüggésbe hozható az 1873-as gazdasági válsággal.

Deutsch Mórícnak nyolc gyermeke született. A legidősebb Berta volt, aki 1850-ben született Bácsban, majd Bécsben feleségül ment a nemesi származású Anton Helmar ezredeshez.

Déri Frigyes 1852-ben Bácsban látta meg a napvilágot. 1882-ben bekapcsolódott a selyemgyártásba, ami felfutó iparág volt Ausztriában. A 1886-ban morvaországi Bodenstadtban gyárat vásárolt, melynek fiókvállalatát 1899-ben hozta létre Mähren-Schönbergben. Déri fölmérte a piacot és a gyárak kínálatát, s specializálódott: nyakkendő selymet és nyakvédő sálát gyártott, melynek gyártásába egész sor érdekes újítást vezetett be. Termékei belföldön, külföldön, valamint a tengeren túli területeken is vevőkre találtak. Az 1908-ban a Ferenc József uralkodásának 50. évfordulójára kiadott, a szellemi és gazdasági életet részletesen bemutató kiadvány szerzője szerint Déri Frigyes volt az első egyike, aki hosszú ideig és széles körben képes volt irányítani a divatot. Vállalkozása alakulásában nem az első világháború hozott jelentős változást, ahogyan a befizetett adója alapján látható, hanem a Monarchia földarabolása, hogy gyárai idegen ország területére kerültek. 1923-ban eladta azokat.

Mecénásként több múzeumot is támogatott: Néprajzi Múzeum magyar népi kultúra emlékeinek gyűjtését, a Magyar Néprajzi Társaság lapját. 1923-ban Bátky Zsigmond a Néprajzi Múzeum igazgatója értesítette, hogy a néprajzi munkálatokra szánt összeget köszönettel megkapta, az Iparművészeti Múzeum és a Szépművészeti Múzeum műtárgyvásárlásait és a Múzeumok és Könyvtárak Országos Felügyelőségét. Kultúrátámogató tevékenységét Bécsben is ismerték. Alapító tagja volt a bécsi Künstlerhausnak, a bécsi festőket, szobrászokat és építészeket támogató egyesületnek. Ott találjuk az Uránia ismeretterjesztő társaság alapító tagjai között is. 1909-ben egy új, önálló épületet építettek. Déri 1000 korona támogatást adott, s aktív szerepet vállalt az építészeti bizottságban. Minden bizonnyal az Uránia tevékenysége kapcsán ismerte föl az ismeretterjesztés fontosságát, s született meg benne az oktató múzeum terve.

Az 1854-ben született Déri Miksa a bajai cisztercita gimnáziumba járt, majd a pesti József Műegyetemen és Bécsben tanult vízmérnöknek. Hamarosan azonban a Ganz Gyár Elektromos Osztályán talált munkát. 1883-ban Zipernowsky Károly közösen megalkották az öngerjesztésű váltakozó áramú generátort, 1885-ben pedig Bláthy Ottóval együtt szabadalmaztatták a zárt vasmagú transzformátort. Több mint 60 transzformátor telep kiépítésében vett részt a Monarchia területén. 1889-ben létrehozta a Ganz Gyár bécsi részlegét, melynek igazgatója lett. A Déri-Bláthy-Zipernowsky-féle egyfázisú váltakozó áramú öngerjesztésű szinkron motor 1900-ban elnyerte a párizsi világkiállítás nagydíját. Bécs, Berlin, Bonn egyetemei tiszteletbeli műszaki doktorrá választották, az uralkodótól udvari tanácsosi címet kapott.

Az 1859-ben született Kálmán Baján látta meg a napvilágot. Tizenhat éves korában Bécsben nyomdászinásnak állt, a következő évtől azonban már a bécsi képzőművészeti akadémia

hallgatója, a Carl Wurzinger történeti festő és akadémiai professzor vezette általános festészeti szakosztályba iratkozott be. 1884-ben Münchenbe költözött. Kezdetben Ludwig von Löfftz mentorálása alatt, de nem az ottani akadémia hallgatójaként, majd önállóan dolgozott. A nagy földrajzi távolság ellenére jelen volt a hazai képzőművészeti életben. Életképein leginkább magyar parasztmenyecskék és magyar legények láthatók. 1935-ben tizenegy festményt adományoz a Déri Múzeumnak.

György 1863-ban született Baján. Bécsben kezdte meg katonai tanulmányait a tüzérszakkadétközpontban, 1893-ban lett főhadnagy, katonai pályája pedig a temesvári lovas tüzérezredben indult. Bécsbe visszatérve 1895-ben elvégezte a felsőbb tüzérszakkadétközpontot. Főleg Galíciában és Csehországban szolgált, végül Nagyszébenbe került, ahol előbb százados, majd őrnagy, később pedig tüzérszakkadétközpontparancsnok volt. Lovasbalesetet szenvedett, nyugdíjazták, az első világháború alatt azonban újra szolgálatba állt. 1915-ben a déli harctéren a 32. magyar népfőlközpont ezrednek lett a parancsnoka lett, majd Boroevics gyalogsági tábornok mellé osztották be az Isonzó-hadsereghez. Az 1918-as összeomlás az erdélyi és bukovinai határon érte. A népművészeti tárgyak iránt 1906-ban támadt föl az érdeklődése. Fölfigyelt a színes és változatos erdélyi népviseletre. A gyűjtőtevékenységét a világháború után kezdte meg, melyet Győről, akkori otthonából szervezett meg. 1939-ben gyűjteményét felajánlotta Debrecen városának.

Julianna 1864-ben született Baján. Apja halála után bátyja, Déri Frigyes viselte gondját. A polgári iskola után a bécsi Szent Anna kolostoriskolában szerzett tanítónői képesítést, de soha nem tanított, érdeklődése és tehetsége a művészetek felé vonzotta. Megismerkedett Karl Emil Franzossal, irodalmi szerkesztővel, aki elindította az írói pályán. A támogatás és a sikeres indulás ellenére Julianna hontalannak és űzöttnek érezte magát. 1890-ben elhagyta Bécsot, és Párizsba utazott, ahol 1893-ig élt. Mathilde Bonaparte hercegnő révén bejáratos lett irodalmi szalonokba. Többek között szoros kapcsolatba került a francia irodalom egyik legjelentősebb írójával, Juliette Adammal, a Nouvelle Revue alapítójával, aki újságírói tevékenysége révén is ismert volt. A szalonokba megismertette Juliannát kora befolyásos személyiségeivel. Különösen Zola hatott irodalomról való gondolkodására. 1895-től sokat tartózkodott Münchenben, ahol szoros kapcsolatot alakított ki a naturalista irodalmat programul tűző Gesellschaft c. folyóirat köré csoportosuló írókkal. Alapító tagja volt az Intimes Theaternek, melynek első előadására Déry Julianna lakásán került sor. 1899-ben Berlinbe ment, aminek okát sajnos nem ismerjük. 1899 nagypéntekén kiugrott harmadik emeleti lakása ablakából. Talán szerelmi bánatában, talán azért, mert neve kémként fölbukkant a Dreyfus-pörben.

Déri Múzeum

4026 Debrecen, Déri tér 1.

Adószám: 15372356-2-09

Telefon: +36 (52) 322-207 • Fax: +36 (52) 417-560

E-mail: deri@derimuzeum.hu • Web: www.derimuzeum.hu

Desiderius Georg Déry, aki a világ egyik legnagyobb selyemgyárosa volt, 1865-ben született Baján. Bécsben művészeti és textilipari iskolát végzett. 1887-ben áttelepült Amerikába, a New Jersey állam egyik városába, Patersonba, és 1891-ben feleségül vette Mészáros Helént, aki Magyarországról származott. Előbb főfelügyelő lett egy patersoni gyárban, majd 1897-ben megnyitotta önálló üzemét Pennsylvaniában, Catasauqua-ban, ahonnét aztán folyamatosan bővítette vállalkozását. Ő is gyűjtő volt, ahogy két testvére Frigyes és György. Képzőművészeti alkotásokat, szobrokat, könyveket és sok más gyűjtött. 1923-ban a sikereinek a csúcsán volt, amikor belekeveredett egy pénzügyi hamisításba, és tönkre ment, el kellett adnia műtárgyait, autóit, mindenét.

2018. november 26.

Dr. Lakner Lajos
tudományos igazgatóhelyettes
Déri Múzeum